

ACC. N:R.

M. 6890 : 1.

Landskap:

Småland.

Upptecknat av:

Frans Petersson.

Härad:

Linnestad.

Adress:

Smålamåla Ushult.

Socken:

Ushult.

Berättat av:

Densamme.

Uppteckningsår:

1940.

Född år

1884 i

Ushult.

LUNDS UNIV.

FOLKMINNES-

ARKIV

Årsång.

LUF. 31

Till de gamla jultraditionerna hörde även seden att gå årsång (gav anårsång). Den person, som vidtogit de nödiga förberedelserna för årsång fick under denna sin under julnatten företagna vandring vetenskap om allt, som under det kommande året skulle hända i hans bygd. Vanligtvis var det män i medel åldern och den yngre gubbåldern som gick årsång. Dessa "anårsångare" tillhörde icke någon viss samhällsklass. Såväl bland jordbrukarna som bland

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6890: 2

Landskap: Småland. Upptecknat av: Frans Petersson.
Härad: Linneshald. Adress: Smäråmåla. Ushult.
Socken: Ushult. Berättat av: Densamme.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1884 i Ushult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

2
hantverkare sauss det givetvis personer
som varo råde av att genom en rundvand-
ring i bygden under julnatten få vetskyp-
am tillkommande händelser. När års-
gången vid nio eller tiotiden på jul-
aftens kväll tillnade sitt hem för att
börja sin vandring, avlägsnade han sig
utan att för sina närmaste emtala, var
han ännuade sig. Dessförinnan hade he-
ij ätit en enda bit eller rätt vid
eld under hela dagen. Utkommes på
vägen gick han utan att tala till
mötande och utan att titta åt sidan
na rakt fram till sockenkyrkan.

ACC. N:R

M. 6890:3

Landskap:

Småland.

Upptecknat av:

Fras Pettersson.

Härad:

Linnaröd.

Adress:

Smålamåla Ushult.

Socken:

Ushult.

Berättat av:

Densamma.

Uppteckningsår:

1940.

Född år

1884 i

Ushult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vid framkomsten till densamma ställe³
han stanna till ett ögonblick framför
kyrkans huvudingång, den stora
torndärran, varefter han skulle gå
baktänges och motsols runt kyrkan
tre gånger efter varandra. Så snart
han var färdig såmed, skulle han
vända ansiktet mot kyrkdärran och
läsa Fader vår baktänges. Såväl
när han gick baktänges de tre
varven kring kyrkan som när han
vid sin ankomst och avgång betiädde
kyrkogården skulle han gå nerhukad,
eljest löpte han risken att bli slagen

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6890:4

Landskap:

Småland.

Upptecknat av:

Frans Petersson

Härad:

Linnwald.

Adress:

Småramåla, Ushult

Socken:

Ushult.

Berättat av:

Dessamme.

Uppteckningsår:

1940.

Född år

1884

i

Ushult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

till marken av kyrkogrimmen. Dess⁴
utom måste han taga sig i akt för
"glosen", som ständigt var ute under
julettan.

Enligt en uppgift skulle årsgångaren
sedan han tre gånger rundat kyrkan
ställa sig invid kyrkdörren och blåsa
i dörrens nyckelhål tre gånger efter
varandra. Efter dessa blåsningar skul-
le dörren öppnas av sig själv, varefter
årsgångaren skulle gå fram till altaret
och där läsa Fader vår.

En för tre år sedan avliden skeddare,
född i Ushult år 1855, och som hela

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 6890:5.

Landskap: Småland. Upptecknat av: Frans Petersson.
Härad: Kinnared. Adress: Småland, Viskult.
Socken: Viskult. Berättat av: Densamme.
Uppteckningsår: 1940. Född år 1884 i Viskult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

sin levnad varit boende här i socknen berättade bland annat, att ärsångaren skulle gå runt tre kyrkor, innan han påbörjade den egentliga ärsången. Sedan han gående baklänges rundat Viskulta kyrka tre gånger, fick han följaktligen styra färden till två av grannkyrkorna, exempelvis Almundsviks och Tingsås, vilka ävenledes måste rundas tre gånger. Så snart han hunnit bli färdig med denna förberedelse började den egentliga ärsången. Under denna vandring fick ärsångaren medels varsel kunskap om allt som skulle

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6890:6

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Frans Petersson

Härad:

Ljungevald

Adress:

Smålandskt. Viskult

Socken:

Viskult

Berättat av:

Densamme

Uppteckningsår:

1940

Född år

1884

i

Viskult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

intärfä där i bygden under kom-
mande året. Låg han ett rikförlä
komma från någon viss gård, betydde
detta att en person i den gården snart
skulle avlida. Låg han ett brudförlä
bådade (båade) detta, att det skulle
bli bröllop därstädes innan nästa julk.
Glörde han begravningspsalmer sjungas
i någon gård betydde detta dödsfall, me-
hörde han barnskrik, så visste han
ett barn snart skulle födas där i
gården.

Glörde han lias och skäres slå och
slamsa mot åkerlegummas klappertunga

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6890:7

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Fru Pettersson

Härad:

Linneseald.

Adress:

Smömmen, Ushult.

Socken:

Ushult.

Berättat av:

Densamme.

Uppteckningsår:

1940.

Född år

1884 i Ushult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

så betydde detta, att det kommande årets
gröda skulle bli dålig, men härdes
slagen från lias och skärs daga och
entliga, så varslade detta om ett gott
skördeår.

< Årsångaren måste vara mal lyst
under sin vandring, eljest "krabblade"
det för honom under återstoden av
årsången. Det berättas, att en person,
"Lamke i Dansamåla" (den något över fyra
kilometer öster om Ushults samhälle
liggande byn Degersnäs benämnes ännu
i dag Dansamåla) gick under en julsatt
årsång. När han hade gått ett stycke,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6890:8

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Fras Pettersson

Härad:

Linnsevalde

Adress:

Smålandskeskult.

Socken:

Utskult.

Berättat av:

Jensamme

Uppteckningsår:

1940.

Född år

1884 i

Utskult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8
blev han upphämnad av en ryttare,
som i sparspråk ilade förbi. Omedelbart
efter ryttaren kom en höna, som haltade
svårt, och medan hon linkade förbi
Lamke, skrek hon ideligen: "Tro du
ja hinga an? Tro du ja hinga an?
Tro du ja hinga an?" Lamke, som
kände sig road av den halta hönans
fåfänga försök att upphimla den
snabbfotade ryttaren, brast ut i ett
skallande skratt, vilket hade till
följd att Lamkes älsång under den
julkvällen blev om intet. Ett stycke
bakom hönan kom det nu ett stort

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6890:9

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Frans Petersen

Härad:

Kinnarwald

Adress:

Linnarwald, Hushult

Socken:

Hushult

Berättat av:

Jenssamme

Uppteckningsår:

1940

Född år

1884 i

Hushult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

hukulass, som drags av två smalfeta⁹
rätter. Från slädens bakre del utsköt
en omkring tjuu tum lång plankända,
som syntes kunna utgöra en lagom
stor sittplats för en person. "Då kan
va riktigt i åka en liten bit", tänkte
Lamke och satte sig sig ner på plank-
ändan. Men i samma ögonblick ökade
de två rätterna mångdubbelt sin har-
tighet och omedelbart därefter vält
lasset överända nere på Glassesteds
spätter, som säges ligga nere om
Karlskrona. >

En annan person som plågade gä

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 6890:10

Landskap:

Småland.

Upptecknat av:

Frans Petersson.

Härad:

Kinnared.

Adress:

Småmåla, Ushult.

Socken:

Ushult.

Berättat av:

Jensanne.

Uppteckningsår:

1940.

Född år

1884 i Ushult.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

älskling, var Lenn Johansson, Ekeberg¹⁰.
En annan lite man var Lenn Johansson,
Dunsbult.

En bonde, Ake i Rössmåla, gick
en julnatt älskling. Sedan han avslu-
tat den sedvanliga ronden ute i byg-
den, gick han runt sitt äldriga
undantagsfolks lilla stuga för att
försöka få utbränt, om dessa skulle
arbeta under det kommande året
eller icke. Sedan han gått de
sedvanliga tre varven runt stugan,
ställde han sig utomförs kajans lilla
gavelbjörter och frågade: "Bo nå här

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6890: //

Landskap: Småland Upptecknat av: Frans Petersson
Härad: Kinnared Adress: Smöjaniåla, Ushult
Socken: Ushult Berättat av: Den samme
Uppteckningsår: 1940 Född år 1894 i Ushult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

te annat?" Utdantagsgrumman hade just¹¹
tillfrågat sin make, om han ämnade
taga på sig en ren skjorta den kvällen,
var till gubben ilsket genmälde:
"Åhå, då gör jag verst inte!"

Snopen över detta barska och klart
avböjande svar komade bonden Åke
hem till sitt och gick från den dagen
ej mer älsång.

Färd hade en del yngre och även
medelåldriga personer för sed att under
julkvällen gå omkring i bygden och glutta
i fönstren för att se efter, vad grannar-
na förhöde. Även dylika personer plögade
benämnas älsångare. (älsångare).

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 6890 : 12

Landskap:

Småland

Upptecknat av:

Frans Petersson

Härad:

Linnsevalde

Adress:

Smålamåla, Ushult

Socken:

Ushult

Berättat av:

Densamme

Uppteckningsår:

1940

Född år

1884

i

Ushult

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Traditionen om "arsgångaren" Länke¹²
i Dansamåla (Degeröns) är nog ett par
hundra år gammal. Berättelsen om, när
Åke i Båsmåla gick ärsgång, är från
1840-talets mitt.

Någon egentlig ärsgång har nog ej före
kommit här i Ushult sen slutet
av 1870-talet.

Skriv endast på denna sida!